

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК У НАУКОВО – ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Web-середовище надає можливість науково-педагогічним працівникам зробити результати своїх досліджень доступнішими, завдяки економії часу на пошук відомостей та даних і зникненню будь-яких перешкод, не пов'язаних з Інтернетом, щодо отримання корисної інформації іншими науковцями та науково-педагогічними дослідниками. Відомості та дані у відкритому доступі – це безкоштовні електронні рецензовані журнальні статті, тези, виступи на конференціях, дисертації та автореферати, навчальні матеріали, монографії та посібники, препринти, презентації, лекції, звіти за науково-дослідною роботою, мультимедіа тощо.

Одним із способів забезпечення відкритого доступу до наукової, навчальної інформації є зберігання її в ЕБ. У науково-педагогічних публікаціях використання ЕБ досліджували Спірін О.М., Іванова С.М., Резніченко В.А., Новицький О.В., Проскудіна Г.Ю., Васильєв А., Самусев С., Шамина О., Козлов Д., Елізаров О.М., Зуєв Д.С., Ліпачьов Є.К., Нохрін Ю.В., Федоров А.О., Федорова О.Н., Кудашев Є.Б., Серебряков В.А., Антопольський А.Б., Вігурський К.В., Новицька Т.Л. та ін. Довготривале зберігання і накопичення ресурсів, загальнодоступність до інформації у сховищі ЕБ, достовірність бібліографічного опису ресурсу дає можливість більшому використанню наукових здобутків, цитуванню авторів. Поряд із вищезгаданими сервісами ЕБ науково-педагогічні працівники використовують її для організації пошуку наукової та навчальної літератури. Існують такі типи пошуків: лексичний, символічний та атрибутний. Всі типи пошуків працюють по ключовим словам, але результати пошуку будуються на основі кількості та заданого порядку ключових слів, або за значенням характеристик шуканого об'єкту. Впровадження спеціальних програмних додатків на платформу ЕБ, які формують різноманітні аналітичні характеристики, дають можливість здійснювати моніторинг оприлюднення і розповсюдження результатів науково-педагогічних досліджень. Інтеграція ЕБ з іншими електронними системами, наприклад Google Scholar, дозволяє виконувати розширений пошук світової наукової інформації та обчислює частоту цитування, та індекс Гірша автора.

Метою ЕБ є прискорення систематичної розробки процедур для збору, зберігання та пошуку досліджень і організація інформації в цифровому вигляді для зручного використання користувачами; ЕБ повинна сприяти ефективній доставці інформації для всіх користувачів; слугувати зміцненню зв'язків і співпраці між країнами та серед навчальних закладів; відігравати провідну роль у генерації та поширенні знань [1].

Отже, загальними підходами до використання ЕБ є [1]:

- Зберігання та накопичення інформаційних ресурсів.
- Доступ до великої кількості постійної інформації для користувачів, в будь-якому місці і в будь-який час, коли є можливість використовувати Інтернет.
- Доступ до першоджерел інформації.
- Підтримка мультимедійного контенту разом з текстом.
- Гіпертекстові посилання для навігації.
- Повнотекстовий розширений пошук та спрощений пошук по метаданим.
- Інтеграція з іншими системами (Google Scholar, BASE, Word Cat).
- Моніторинг оприлюднення і розповсюдження результатів досліджень.

Основними підходами [1] до використанні ЕБ у науково-педагогічних дослідженнях є:

1. Перегляд – користувачі переходять по інформаційному дереву, щоб знайти необхідну інформацію. Основним джерелом інформації для користувача є метадані, які агрегуються в певні набори, на основі яких він може визначити чи можуть ресурси, що описані таким

набором даних, бути потенційно цікавими.

2. Пошук – користувач виконує запити через пошукові сервіси ЕБ, використовуючи певні ключові слова. Цей вид використання ЕБ націлений на пошук не тільки по метаданим але й на повні тексти інформаційних ресурсів.

У виділених підходах, по використанню ЕБ у науково-педагогічних дослідженнях, розглядались функціональні можливості ЕБ, основні принципи побудови освітніх ЕБ, моделі створення ЕБ, управління ЕБ, параметри функціонального аспекту ЕБ. Ці підходи не є сталими, адже з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій з'являються нові програмні засоби, а отже методи і способи до використання ЕБ науково-педагогічними працівниками. Крім того, з розвитком науки відбувається збільшення, «нарощування» науково-освітніх матеріалів, ЕБ розширюються за рахунок появи нових класифікаторів, типів і видів наукових відомостей та даних, опису нових метаданих. За підтримки інтегрування платформи ЕБ із статистичними модулями, що забезпечує моніторинг оприлюднення і розповсюдження ресурсів ЕБ, також відбувається збільшення підходів до використання ЕБ науково-педагогічним працівниками.

Список використаних джерел

1. Новицька Т.Л. Загальні підходи до використання електронних систем відкритого доступу у науково-педагогічних дослідженнях / Новицька Т.Л., Марченко О.О. // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2015. - №6 (50). - С. 181-191.

2. Спірін О.М. Концептуальні засади побудови мережі електронних бібліотек Національної академії педагогічних наук України [Електронний ресурс] / Спірін О.М., Іванова С.М., Новицький О.В. // Інформаційні технології і засоби навчання. – ІТЗН НАПН України. - 2012. - 5 (31). - Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/archive>

3. Резніченко В.А. Інтеграція наукових електронних бібліотек на основі протоколу OAI-PMH / Резніченко В.А., Новицький О.В., Проскудіна Г.Ю. // Проблеми програмування. - 2007. - № 2. – с.97 – 112.

4. Васильев А. Создание электронной библиотеки русскоязычных научных статей / Васильев А., Самусев С., Шамина О., Козлов Д. // Интернет-математика 2007: сб. работ участников конкурса науч. проектов по информ. поиску. — Екатеринбург: Урал, 2007. — С. 37–45.

5. Елизаров А.М. Свободно распространяемые системы управления электронными научными журналами и технологии электронных библиотек [Електронний ресурс] / А.М. Елизаров, Д.С. Зуев, Е.К. Липачёв // Труды 15-й Всероссийской научной конференции «Электронные библиотеки: перспективные методы и технологии, электронные коллекции» — RCDL-2013, Ярославль, Россия, 14 – 17 октября 2013 г. – с.102 – 111. - Режим доступу: <http://ceur-ws.org/Vol-1108/paper13.pdf>

6. Нохрин Ю.В. Электронная библиотека как форма бытования библиотеки в информационном обществе: автореф. дис. на соискание науч. степени к-та пед. наук: спец. 05.25.03 «Библиотековедение, библиографоведение и книговедение» [Електронний ресурс] / Нохрин Юрий Владимирович; - Москва, 2005. - Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/elektronnaya-biblioteka-kak-forma-bytovaniya-biblioteki-v-informatsionnom-obshchestve#ixzz3qr7MwLDI>

7. Федорова О.Н. Электронная библиотека вуза как часть информационной инфраструктуры сферы образования / А.О.Федоров, О.Н.Федорова // Вестник Казанского государственного университета культуры и искусств. – 2008. – №3. – С. 89-92.

8. Кудашев Е.Б. Инфраструктура научных информационных ресурсов и систем [Електронний ресурс] / Е.Б. Кудашев, В.А. Серебряков // Электронные библиотеки: Российский научный электронный журнал. – 2013. – Том 16. – Выпуск 6. - Режим доступу: <http://www.elbib.ru/index.phtml?page=elbib/rus/journal/2013/part6/KS>

9. Антопольский А.Б. Концепция электронных библиотек [Електронний ресурс] / А.Б. Антопольский, К.В. Вигурский // Электронные библиотеки: Российский научный

электронный журнал. – 1999. - Том 2 - Выпуск 2. - Режим доступа:
<http://www.elbib.ru/index.phtml?page=elbib/rus/journal/1999/part2/antopol>